

Секція: Технічні науки.

Михалко О.Г.

старший викладач кафедри

технології виробництва продукції тваринництва

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Основою управління силами при ліквідації надзвичайних ситуацій є рішення керівника органу управління (підрозділу). Управління силами полягає у цілеспрямованій і наполегливій діяльності керівника органу управління, спрямованій на підтримання готовності підрозділів, підготовку їх до дій та організацію виконання підрозділами завдань при проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт. Управління має бути оперативним, сталим та безперервним.

При ліквідації надзвичайної ситуації управління силами розпочинається з моменту отримання керівником органу управління (підрозділу) інформації про її виникнення і здійснюється з урахуванням розвитку обстановки в районі надзвичайної ситуації та включає такі заходи:

- уточнення та оцінка обстановки;
- визначення першочергових завдань, які необхідно провести негайно (невідкладно) для прискорення підготовки сил і засобів до виконання завдань з ліквідації надзвичайної ситуації, та надання попередніх розпоряджень для підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;
- подальший аналіз ситуації (збір даних про характер та масштаби надзвичайних ситуацій, розрахунок сил і засобів), підготовка та прийняття

рішення і доведення завдань до підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту;

- здійснення постійного моніторингу (збір даних про обстановку), оперативне інформування органів державної влади про розвиток надзвичайної ситуації та вжиті заходи для ліквідації надзвичайної ситуації;
- організація всебічного забезпечення рятувальної операції;
- залучення сил і засобів цивільного захисту місцевих органів виконавчої влади, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади відповідно до Планів реагування та взаємодії;
- організація взаємодії, зв'язку та забезпечення взаємного обміну інформацією з приданими силами;
- визначення конкретних завдань додатково залученим силам, координація та контроль за проведенням аварійно-рятувальних та відновних робіт;
- підготовка доручень (при необхідності) щодо залучення сил і засобів з інших регіонів;
- організація повернення залучених сил і засобів до місць постійної дислокації після виконання завдань з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації. [1, с 53]

Організаційно-технічну основу управління підрозділами складає система управління, яка включає: органи управління, пункти управління та системи зв'язку, оповіщення і автоматизації управління. Система управління повинна мати високу ступінь готовності, забезпечувати надійність функціонування її складових та можливість як централізованого, так і безпосереднього управління підрозділами.

Для організації робіт з ліквідації надзвичайної ситуації та безпосереднього керівництва залученими до їх проведення органами управління і підрозділами залежно від рівня надзвичайної ситуації (державний, регіональний, місцевий, об'єктовий) відповідним органом виконавчої влади призначається уповноважений керівник з ліквідації надзвичайної ситуації (далі - керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації).

Керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації утворює робочий орган - штаб з ліквідації надзвичайної ситуації, визначає його персональний склад, забезпечує його діяльність та встановлює режим роботи.

- Штаб з ліквідації надзвичайної ситуації очолює начальник штабу, який залежно від масштабів, характеру і наслідків надзвичайної ситуації та виду аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт формує його із робочих груп та окремих фахівців. [1, с 58]

До складу штабу входять:

- робоча група з оцінки обстановки і підготовки пропозицій до рішення начальника цивільного захисту області, яка в процесі подальшої роботи готує розпорядження голови обласної державної адміністрації або наказ начальника цивільного захисту регіону;
- група підготовки проекту доповіді начальника цивільного захисту регіону до Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, міжвідомчого оперативного штабу, що працює в центральному органі виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту;
- група керування силами реагування;
- група матеріального забезпечення;
- група забезпечення роботи засобів зв'язку і комунікацій.

До роботи в штабі залучаються керівники аварійно-рятувальних підрозділів та служб, що беруть участь у ліквідації надзвичайної ситуації, спеціалісти відповідних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій.

Штаб взаємодіє із спеціальною комісією з ліквідації надзвичайної ситуації. Основним завданням штабу з ліквідації надзвичайної ситуації є безпосередня організація та координація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

На час ліквідації надзвичайної ситуації у підпорядкування керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації переходять аварійно-рятувальні підрозділи Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, а також усі аварійно-

рятувальні служби, що залучаються до ліквідації надзвичайної ситуації. Залежно від обстановки в районі надзвичайної ситуації керівник робіт з ліквідації надзвичайної ситуації має право самостійно приймати рішення щодо:

- проведення евакуаційних заходів;
- призупинення діяльності об'єктів, що знаходяться у зоні надзвичайної ситуації, та обмеження доступу до неї людей;
- залучення до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт необхідних транспортних засобів, іншого майна підприємств, установ та організацій, що знаходяться у зоні надзвичайної ситуації, аварійно-рятувальних служб та формувань, а також громадян за їх згодою;
- припинення аварійно-рятувальних робіт при підвищенні загрози життю та здоров'ю рятувальників та інших осіб, які беруть участь у ліквідації надзвичайних ситуацій;
- інші рішення, необхідні для підвищення ефективності виконання заходів з ліквідації надзвичайної ситуації та забезпечення безпеки постраждалого населення. [2, с 211]

Основою управління при ліквідації надзвичайних ситуацій є рішення керівника органу управління (керівника робіт з ліквідації надзвичайної ситуації) на проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у районі надзвичайної ситуації.

У рішенні відображаються мета, яка стоїть перед органом управління та його підрозділами, головні завдання та послідовність проведення робіт, об'єкти (райони, ділянки) зосередження основних зусиль, порядок створення угруповання сил та засобів.

Планування аварійно-рятувальних робіт розпочинається одночасно з підготовкою рішення. План проведення робіт оформлюється в текстовому форматі із доданням карт, схем, графіків та розрахунків відповідно до аналізу обстановки.

- Аналіз обстановки у повному обсязі проводиться керівником робіт з ліквідації надзвичайної ситуації, керівником органу управління

(підрозділу), його заступниками (помічниками), а іншими посадовими особами - у межах своєї компетенції. [3]

Основними елементами аналізу обстановки є:

- характер і масштаби розвитку надзвичайної ситуації, ступінь небезпеки для працюючого персоналу та населення, межі небезпечних зон та прогноз їх розповсюдження;
- види і обсяги аварійно-рятувальних, інших невідкладних робіт та умови, у яких вони проводяться;
- потреба у силах та засобах для проведення робіт у максимально стислі строки;
- кількість, укомплектованість, забезпеченість і готовність до дій сил та засобів, послідовність введення їх у район надзвичайної ситуації для роз-
- гортання робіт.

У процесі аналізу обстановки фахівці співвідносять потребу у силах та засобах для проведення робіт з можливостями залучених аварійно-рятувальних підрозділів, проводять розрахунки з метою їх оптимального застосування та надають пропозиції керівнику робіт з ліквідації надзвичайної ситуації (керівнику органу управління).

Література

1. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навчальний посібник // О.В. Альбошій, М.М. Кулешов, О.О. Калашніков, С.А. Рашкевич, О.О. Труш / За заг. ред. В.П. Садкового. - Х.: Ун-т цивільного захисту, 2007. – 310 с.

2. Цивільна оборона. Підручник / О.П. Депутат, І.В. Коваленко, І.С. Мужик; - Львів: ПП «Василькевич К.І.», 2005. – 340 с.

3. Наказ МНС України від 13.03.2012 № 575 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту».